

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY LV - NÚM. 262 - SETEMBRE-DESEMBRE DE 2019

Feliços...!
La Fraternitat
Els Caputxins a Arenys
Miguel de Unamuno

Foto coberta:
“Nena a la platja”
 Joaquín Sorolla, 1910.

EDITA:
 Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:
 Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:
 Montse Andreu
 Enric Emo
 Jesús Romero
 Gemma Cervera
 Marta Palau

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
 Esteve Fornaguera
 Avda. Diagonal, 450
 08006 Barcelona
 Telèfon 934 161 812
conselldeiaics@caputxins.cat

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
 Normal: 25 €
 De suport: 35 € per amunt

Dipòsit legal: B. 8297-59

ÍNDEX

EDITORIAL

PAX ET BONUM
Josep Manuel Vallejo

81

ESPAI FRANCISCÀ

Articles

LA FRATERNITAT, CAMÍ DE CONVERSIÓ

Eduard Rey

82

ELS CAPUTXINS A ARENYS

Annabel Moreno

90

DEÚ CASOLÀ

Josep Manuel Vallejo

93

ESDEVENIR LLUM

Àlex Romero

95

**LA LLETRA I L'ESPERIT EN LA INTERPRETACIÓ
 BÍBLICA DE FRANCESC D'ASSÍS**

Frederic Raurell

99

**EL SÍ NOMÉS ÉS REAL
 SI ÉS FILL DE LA LLIBERTAT**

Jacint Duran

103

L'AMOR, ¿ES POT MANAR?

Llorenç Sagalés

105

FELIÇOS...!

Josep Manuel Vallejo

107

ESPAI CENTRAL: RECERCA 74

Miguel de Unamuno

Lluís Arrom

ESPAI HISTÒRIC

SANT LLORENÇ DE BRINDISI...

Jordi Llabrés

110

ESPAI ARTÍSTIC

PREGÀRIA D'UNA NOIETA

Janusz Korczak

113

NECROLÒGICA

FRA JOSEP MASSANA I JULIÀ

Mateu Sanclimens

115

LLIBRES

AMOR ESPONSAL

117

EL DIOS DE FRANCISCO DE ASÍS

117

LA FRATERNIDAD EN HERENCIA...

118

CONSUETA DE SANT FRANCESC

118

FRANCISCO DE ASÍS...

119

VIVIR EL EVANGELIO...

119

EL NOSTRE PESSEBRE...

120

EDITORIAL

PAX ET BONUM

FRA JOSEP MANUEL

Aquesta salutació que tant agradava a sant Francesc, no és un simple desig de benestar i calma interior, sinó tot un programa de pacificació i reconciliació entre els barallats. No oblidem que el sant no va parar de viure i predicar la mansuetud, la no-violència i el vèncer el mal amb el bé: “...Que no resisteixin el dolent...a qui els pren el mantell no li neguin també la túnica... a qui els usurpa el que és d’ells, no li ho reclamïn...” (1R 14,4-6).

“...Que no ultratgin ningú; que no murmurin... I que siguin modestos, mostrant entera mansuetud envers tothom...” (1R 11,7-9).

Es posa pau amb la paciència, la humilitat, la mansuetud i l’amor als enemics, per això Jesús anomena benaurats als qui són obradors de pau (Mt 5,9).

Allà on regna l’agressivitat i el ressentiment, cal inocular la medecina balsàmica de la pau.

LA FRATERNITAT, CAMÍ DE CONVERSIÓ

FRA EDUARD REY

Aquest text és fruit del recés que predicà l'autor als preveres de les zones pastorals 1, 2 i 3 de l'Arquebisbat de Barcelona durant la Quaresma de 2019.

Començo amb un fet que explicaven fa uns dies en un reportatge a la televisió. Era sobre una noia del Pakistan, una noia una mica provocativa i extremada, que havia tingut molt d'èxit en les xarxes socials i que havia mantingut una polèmica amb un clergue musulmà. En el seu país van crear un ambient contra ella. La noia decideix tornar al seu poble per amagar-s'hi, i resulta que allí la va matar el seu germà petit. Aquest, avergonyit de tot el que es deia sobre la seva germana, va donar unes pastilles als pares perquè es quedessin adormits tota la nit, i la va escanyar. Explico aquest fet dramàtic per dir que ser germà no és necessàriament una cosa positiva, dependrà de com es visqui. Ser germà també pot portar a pensar que el meu germà o la meva germana són tan meus que, si no m'agrada allò que fan, acabo volent-los eliminar. Hi ha, doncs, un camí a recórrer per tal de construir una vivència positiva de la fraternitat.

Em sembla que llegint la Bíblia podem veure com la majoria de germans que hi apareixen són un desastre fratern. Partint, naturalment, de Caïn i Abel, seguint per Esaú i Jacob, passant pels fills de Gedeó –n'hi ha un que mata tots els altres, excepte el petit que s'escapa–, els fills de David, que lluitaran entre ells i fins amb el pare pel poder i per l'herència (coses que tantes vegades hem vist també avui) i, finalment, al Nou Testament, la paràbola del Fill Pròdig. Ser germà, a la Bíblia, no és

necessàriament una experiència positiva. Encara que a la Bíblia no he trobat un cas com el del Pakistan, un assassinat perpetrat per un germà per una qüestió d'honor, sí que ser germà va lligat a una experiència de competició, de rivalitat, de gelosia, d'enveja. Això a la Bíblia és una constant.

La història de Josep i els seus germans

Per tractar de la fraternitat com a camí de conversió intentaré seguir la història de Josep i els seus germans, destacant algunes coses que m'han cridat l'atenció i que m'han evocat altres textos, de l'evangeli i dels escrits de sant Francesc d'Assís. Podem dir que farem una lectio divina sobre la història de Josep. No hi busqueu un comentari exegetíc. És, senzillament, una meditació sobre el que ens diu aquest text venerable sobre el tema de la fraternitat.

Una rivalitat heretada

En primer lloc, fixem-nos que la rivalitat entre Josep i els seus germans és heretada. No és una rivalitat que ve simplement d'ells, ja ve de les seves mares. Perquè entre Raquel i Lia hi ha una competició, una rivalitat per l'amor de Jacob i per la fecunditat. Raquel és l'estimada, però no aconsegueix de tenir fills. Lia ha estat entregada a Jacob juntament amb sa germana amb engany, perquè era lletgeta i més difícil de casar, però té la benedicció de la fecunditat, va posant nens al món

contínuament. Hi ha una competició brutal entre les dues germanes, implicant-hi també dues esclaves, pel marit i pels fills.

I això ho hereten els fills, perquè si Josep és el predilecte és perquè és el fill de Raquel. Josep representa el moment més gloriós de la relació entre Jacob i Raquel. Després de tant intentar-ho, Raquel, la dona estimada, posa un fill al món. N'hi haurà un altre, Benjamí, el més petit, però en el seu part ella morirà (volent posar-li per nom, fins i tot, Benoní, és a dir, “fill de la meva desgràcia”). Per això hi ha una predilecció del pare per aquest fill, per Josep, i una gelosia de part dels seus germans fills de Lia o de les esclaves. La rivalitat entre els germans, la gelosia, no ve només d'ells: és heretada. I això ens fa pensar en la situació en què ens trobem quan entre nosaltres ens diem germans. Tenim clar que tenim un Pare comú, però venim de situacions i contextos molt diferents, venim de mares –per dir-ho així– diferents. Si ara, en lloc de fer un recés, ens haguéssim de seure a parlar de futbol o de política, suposo que aquestes diferències sortirien de seguida i fins és possible que acabéssim barallats.

Potser la situació d'aquests dotze germans s'assembla a la nostra. Quan volem viure com a germans, descobrim que venim de contextos diferents i que en alguns punts heretem rivalitats, enveges, suspicàcies dels uns envers els altres, com aquests dotze germans, que ho varen heretar de les seves dues mares. La fraternitat que busquem no se'ns dona com una cosa absolutament natural. La fraternitat demanarà un camí de conversió perquè ja portem d'entrada, fins i tot abans de començar, coses que ens separen.

¿Enfadats amb Josep o amb el seu pare?

La Bíblia diu que Josep ja tenia disset anys quan succeeixen els fets que narra. És prou gran, però no sembla que tingui totalment clara la situació dels seus germans i d'ell mateix. Els seus germans estan portats completament per la gelosia, però ell sembla incapaç de posar-se a la seva pell i veure el problema amb perspectiva. Josep no és del tot innocent: té la informació privilegiada dels seus somnis i la fa servir d'una manera totalment imprudent, d'una

manera que pot ferir l'altre. Per altra part, el pare tampoc té prou prudència en aquesta relació. A la mateixa Bíblia, David, molt més jove que Josep aquí, ja porta a pasturar el ramat. De fet, en la història de David fins i tot sembla donar-se per fet que aquesta feina potser en certa manera degradant correspon al germà petit. Però Josep està pujat entre cotons, es queda a casa amb el pare i quan va a veure els seus germans se li demana que faci d'espia. La relació està enverinada per múltiples factors, i ningú no és del tot innocent.

Aleshores, –tots ho recordem– els germans decideixen primer matar Josep i finalment, per insistència de Rubèn, vendre'l. El tiren al pou, després el treuen i el venen. Com aquell germà del Pakistan, han decidit que la millor manera d'acabar amb el problema és fer-lo desaparèixer.

El qui la paga és Josep, però aquell amb qui els germans estan enfadats en realitat és amb el seu pare Jacob, que fa diferències. Ho manifesten amb la indiferència feridora amb què li comuniquen la notícia, falsa a més, de la mort de Josep

al desert. Li envien la túnica tacada amb sang d'un animal i amb l'encàrrec de preguntar-li: "Mira si això és del teu fill". Potser en un sentit profund ens passa el mateix. Potser quan nosaltres estem contra el nostre germà, les nostres rivalitats, enveges i suspicàcies en el fons amaguen una relació ferida amb el Pare. Jo penso que és així, que quan tenim una mirada ferida cap al germà és perquè en el fons tenim una ferida, un ressentiment, amb el Pare.

Un text de Sant Francesc sobre l'enveja

Hi ha un text de Sant Francesc, en les seves "Admonicions", que diu: "Qualsevol que enveja el seu germà, pel bé que el Senyor diu i fa en ell, comet un pecat de blasfèmia, ja que enveja l'Altíssim mateix, que és el qui diu i fa tot bé". És un pensament potser d'entrada una mica complex, però Francesc té la convicció molt arrelada que tot el que és bo ve de Déu. Per tant, si enveges el bé del germà, has de pensar que el que estàs envejant en realitat no ve d'ell, sinó de Déu. Tot el que és bo ve de Déu. En el fons, el que veiem en aquests

primers fets de la relació de Josep amb els seus germans, és que potser ningú de nosaltres no està lliure de la temptació de l'enveja, o potser de la gelosia, i sempre suposa que el Pare ha distribuït malament les coses: “A mi m’ha deixat de banda, jo sóc la víctima, i a aquell li ha donat...” (el que sigui: qualitats, càrrecs, reconeixement, qualsevol cosa que pugui suscitar aquests sentiments...).

Cal que ho descobrim, que ens diguem: Jo estic enfadat contra el meu germà, però en realitat ho estic contra Déu, perquè no sé veure la meva situació com aquella en la que Déu mateix m’ha posat, com aquella que Déu m’ha regalat, ni sé veure la situació de l’altre des d’aquesta mateixa fe. Hem de demanar de saber agrair el bé que hi ha en nosaltres i el que hi ha en els altres, saber-ho veure des de la fe en Déu que ens ha creat i ha distribuït els béns com li ha plagut.

La paràbola del fill pròdig i el germà gran

L’aflicció amb el germà apel·la a una aflicció amb el pare. I això Jesús ho sap posar molt clar en la paràbola del fill pròdig. El germà gran, amb més claredat que els germans de Josep, dirigeix la seva ira cap al pare: “T’he estat servint durant tants anys sense haver desobeït mai ni un de sol dels teus manaments, i no m’has donat ni un cabrit per fer una festa amb els meus amics. I ara ve aquest fill teu que s’ha gastat els teus diners amb prostitutes, i fas matar el vedell gras” (Lc 15,29-30).

Aquestes paraules del germà gran de la paràbola del fill pròdig diria que a vegades són com la nostra veu profunda. No s’adreça al germà, sinó al pare. És amb el pare que la relació està ferida. És com quan dos germans es barallen per una herència: la ràbia va contra el germà, però en realitat és contra el difunt que, per activa o per passiva, va distribuir les coses.

Tornem a la història de Josep i els seus germans, que se separen i van per camins diferents. És curiós que la Bíblia ens posa aquí uns textos que també parlen de la fraternitat. Hi ha el pecat d’Onan, que és un pecat contra la fraternitat, perquè no vol donar descendència al seu germà difunt tot i estar-hi obligat per la llei. I després trobem el part dels dos fills de Tamar –dos bessons– que ja neixen barallant-se, i posant-se un davant de l’altre...

El “camí de conversió” proposat per Josep

Saltem ara tota la història de Josep a Egipte i anem al moment en què els germans es tornen a trobar. Segons la interpretació que miraré de desenvolupar, Josep, amb una pedagogia molt fina, proposa als seus germans un camí de conversió a l’autèntica fraternitat. Recordem el relat. En temps de fam, els germans van a demanar ajut a Josep. Ell els reconeix des del primer moment, però els parla per mitjà d’un intèrpret. S’amaga, decideix no revelar-se. Josep tenia, en aquest moment, diverses alternatives, i la que fa servir és molt interessant. Ja no és el jove inexpert que els seus germans van vendre. És un home savi, una mena de “vicari general” del Faraó. Té tot el poder per venjar-se: els germans estan a les seves mans, i es podria haver justificat després davant del seu pare Jacob revelant la realitat del que havia passat. A més, Benjamí, l’altre fill de Raquel, no ha anat a Egipte amb ells. Tot està a punt, doncs, perquè Josep es pugui venjar. Però no ho fa.

També podia haver-se manifestat des del primer moment, i dir: “Sóc Josep, el vostre germà. Oblidem tot el que ha passat. Us perdono”. En realitat al final Josep optarà per un perdó generós. Però no ho fa immediatament. ¿Què fa, doncs? Els obligarà a demostrar que han après a ser germans.

Els posarà a prova. En el fons, els convidarà a emprendre un camí de conversió. Anirà forçant les coses per tal que portin Benjamí, l'altre fill de Raquel i, per tant, el nou preferit de Jacob després de la desaparició de Josep, que en el primer viatge s'ha quedat al costat del pare.

Josep va forçant les coses per veure si els fills de Lia i de les esclaves han après a estimar i a ser germans del fill de Raquel. Els dirà: "M'heu de portar el vostre germà, perquè jo vegi que no sou uns espies i que em dieu la veritat". Retindrà Simeó a la presó, com una mena d'hostatge, per forçar-los a portar Benjamí. Jacob es resisteix, però al final ha de cedir si no vol morir de fam. I sembla com si Josep volgués portar la prova a l'extrem, suscitant ell mateix la gelosia, convidant-los a dinar i servint a Benjamí, molt arbitràriament, una ració molt més esplèndida que als altres. Josep posa tots els elements perquè la gelosia aparegui. I quan considera que ja té els germans ben a punt,

posa la prova final: fa amagar la seva copa al sac de Benjamí i l'acusa de lladre. Josep ha preparat tot l'escenari perquè els germans aprofitin l'avinentsa per fer desaparèixer Benjamí tal com l'havien fet desaparèixer a ell. Els posa davant de la prova de demostrar que han après a ser germans.

Aquesta actitud de Josep la trobo lluminosa. En el fons, em sembla que és l'actitud d'un bon germà. A vegades tanquem els ulls davant les incoherències dels germans, no volem veure les situacions difícils. Però, ¿és aquesta l'actitud d'un bon germà?, ¿és caritat de debò? A l'Evangeli, en el capítol 18 de Sant Mateu, en el discurs sobre la comunitat, Jesús proposa un itinerari per resoldre els conflictes en el qual els problemes no es tapen, sinó que es parla d'ells. Tancar els ulls no és un acte de caritat. Cal trobar un camí molt fi, el de dir les coses amb caritat (perquè dir-les sense caritat tampoc no és el bon camí). Jesús ens diu que hem de passar per una "porta estreta",

i potser a vegades la porta estreta és la que hi ha entre “callar” i “agredir” l’altre. Crec que la caritat veritable passa per aquí.

Francesc: estimar els germans val més que un eremitori

La història de Josep ens ho ensenya. No vol venjar-se dels seus germans. No vol castigar-los. Vol perdonar-los. Però també vol que demostrin un canvi. Al final, quan Judà s’ofereix per quedar-se a la presó en lloc de Benjamí, s’ha assolit el que Josep desitjava per a ells, han fet un camí de conversió.

Hi ha un text de Sant Francesc, una carta molt curiosa, que el sant envia a un “ministre” –és a dir, a un provincial dels Franciscans– que, cansat dels frares, se’n vol anar a una ermita enmig de la muntanya, a un eremitori. I sant Francesc li escriu una carta en què li diu: “Tot això que t’impedeix d’estimar Déu ho has de tenir com una gràcia. I vulgues que siguin així i no d’altra manera, i estima’ls en això, i no vulguis que siguin més bons cristians. I que això et valgui més que un eremitori”.

Dirigint-se a aquest mateix ministre, Sant Francesc continua: “I en això vull conèixer que tu estimes el Senyor i a mi, servent seu i teu, si feies això, és a dir, que no hi hagi al món cap frare que hagi pecat tot el que hagi pogut pecar, que en haver vist els teus ulls, se’n torni mai sense la teva misericòrdia, si cerca misericòrdia. I si no cerca misericòrdia, demana-li si la vol. I si després pecava mil cops davant els teus ulls, estima’l més que a mi, per tal de dur-lo al Senyor. I tingues sempre compassió d’aquests tals”.¹

“I si no cerca misericòrdia, demana-li si la vol”. Aquest incís és molt curiós. Amb això, Francesc posa en evidència que l’altre ha fet alguna cosa que requereix

misericòrdia. És a dir, mirar l’altre amb misericòrdia no és tancar el problema, més aviat és passar fins i tot pel sofriment de posar en evidència davant de l’altre allò que no va bé i, no obstant, persistir en estimar-lo, persistir en una mirada de misericòrdia. “Que havent vist els teus ulls, no se’n torni sense la teva misericòrdia”. Em sembla que aquest tipus d’amor fratern requereix un entrenament. Ser capaç de dir sense agredir, de fer visible el problema i mantenir-se estimant. Aquell germà del Pakistan, per treure’s el problema, va eliminar la seva germana. Potser de vegades fem mentalment això: quan veiem el problema, eliminem el germà, ja no en volem saber res.

Josep veu el problema, el posa de manifest, aboca els germans a prendre una decisió, però com un acte d’amor enfocat al perdó. Crec que amb això, Josep ens ensenya actituds. Potser ens hauríem de qüestionar que a vegades hem dit “caritat” i en realitat estàvem justificant por, indiferència, o el que en llenguatge clàssic dèiem “respectes humans”.

La reacció de Judà: una nova relació amb el pare i els germans

Anem al final de la història dels fills de Jacob. Benjamí aparentment ha robat la copa de Josep. Tots han quedat sorpresos i desconcertats, i diuen: “Ens quedarem tots a la presó”. Però Josep s’hi nega. “No, el qui s’ha de quedar a la presó és el qui ho ha fet. Els altres podeu anar-vos a casa tranquil·lament”. Però aleshores Judà diu: “El nostre pare es morirà de pena si Benjamí no torna. Jo em quedo a la presó en el seu lloc”. Sembla un mercader antic, canviant-se pel germà que s’ha de quedar a la presó...

La frase de Judà ens mostra que ha canviat la relació tant amb el pare com amb el germà, amb tots dos. Quan van entregar Josep hi havia una ferida amb el

1. Carta a un ministre, *Escrips de Sant Francesc i Santa Clara d’Assís*, Ed. Mediterrània, Barcelona 2014, p. 105.

pare, no els feia cap pena privar-lo d'un dels seus fills. Ara Judà es compadeix del pare. I, de retruc, canvia la relació amb el germà, perquè fins i tot està disposat a quedar-se a la presó en el seu lloc. Es fa càrrec de la situació del germà, d'alguna manera, en carn pròpia.

Josep, aleshores, es revela i la història acaba amb un final feliç. Judà ha fet el pas que se li demanava: fer-se càrrec de l'altre com a germà, de l'altre que és el fill d'una altra mare, de l'altre que és el preferit del pare, de l'altre que, segons totes les aparences, ha robat una copa del primer ministre del Faraó. Ha canviat la seva mirada envers el pare i s'ha fet càrrec del germà amb tota la seva problemàtica.

Fer-se càrrec del germà

I aquest és l'últim punt del que voldria parlar, aquesta necessitat de fer-se càrrec de l'altre, del germà, amb la pròpia vida. Sant Francesc, a les seves "Admonicions", té dos textos sobre l'amor veritable que ens poden il·luminar. A l'admonició 24 diu: "Benaurat el qui estima el seu germà tant quan està malalt i no li pot correspondre com quan està sa i li ho pot recompensar".² Que fàcil és oblidar-se de la persona que ja no ens pot aportar alguna cosa directament... Es tracta de fer-se càrrec de l'altre, no del benefici que m'aportarà, no de la feina que he de fer amb ell, sinó de l'altre, de la seva persona.

A l'admonició 25 diu: "Benaurat el servent que estima i respecta el seu germà tant quan és lluny d'ell, com quan és amb ell; i que, al seu darrere, no en diu res que amb caritat no pogués dir al seu davant".³ Que fàcil és parlar malament dels altres! Que sovint que estem disposats a malparlar dels nostres companys, dels qui treballen en la mateixa missió. Crec que en això tots hauríem de fer una anàlisi seriosa: ¿Com parlem els uns dels altres? ¿Com parlem del qui no hi és en aquell moment?

Sobre això em sembla que hauríem de fer un examen de consciència a fons. Perquè la fraternitat es comença a desmuntar per aquí: per una paraula dita amb doble intenció, per un detall revelat a qui no n'ha de fer res... Quan es tracta d'un orde religiós, per exemple, hi ha un principi que em sembla fonamental: La informació ha de fluir cap a la persona que pot prendre decisions, no ha de córrer entre nosaltres de forma caòtica, com a rumor o "safareig". En contra d'això, tendim a callar davant del qui pot prendre decisions i a comentar després les coses de qualsevol manera amb qualsevol.

2. Admonició 24, op. cit. p. 78.

3. Admonició 25, op. cit. p. 78.

La fraternitat es desmunta molt fàcilment no fent-se càrrec de l'altre, no fent-li cas realment. És una manca d'amor. Aquests són detalls que manifesten que no ens hem compromès a fer-nos càrrec de l'altre, a ajudar-lo; que no hem donat aquest pas que els germans de Josep van fer en defensa del seu germà Benjamí, que aparentment ha robat la copa de Josep. Fer-se càrrec de l'altre comporta assumir el que l'altre pateix o el que l'altre ha fet, i fer-ho amb afecte, no per castigar-lo, no per anar contra ell. A l'altre me'l faig meu i, per tant, no el tracto de qualsevol manera.

Dos episodis de la vida de Sant Francesc

En la vida de Sant Francesc hi ha dos episodis que manifesten un canvi d'actitud envers el germà i envers el pare. Comença amb un canvi d'actitud cap als germans, donant un petó al leproós, que és aquell que ell evitava, aquell amb qui no es volia trobar. Feia almoïna als leprosos, però sense acostar-s'hi mai personalment. El dia que s'hi acosta i li fa un petó, Francesc comença a entendre què és ser germà. I el moment àlgid de la seva "sortida del món" és quan es despulla de la roba davant del seu pare de la terra, i diu: "Des d'ara el meu pare ja no seràs tu, Pere Bernardone, sinó que el meu Pare serà el del cel". Si hi ha un canvi real en la meva relació amb el Pare, hi haurà una nova relació amb el germà. I si canvia la meva relació amb el germà, també canviarà la meva relació amb el Pare. Les dues coses van profundament unides.

Acabo amb aquella paràbola de Jesús que parla d'un rei (Mt 18,21-35), un rei que nosaltres sabem que no és altre que el pare de les altres paràboles. Aquell rei perdona un deute molt gran a un dels seus servents. Però el servent perdonat, després, fa empresonar un company que tenia amb ell un deute molt menor. El rei,

aleshores, el fa tancar a la presó i li diu: "¿No t'havies de compadir del teu company, com jo m'havia compadit de tu?"

Em sembla que, a l'hora de mirar els nostres germans, hem de tenir molt present que l'herència que tots hem rebut del Pare és que se'ns han perdonat moltes coses. L'herència que hem rebut tots és aquesta. No és, per tant, una herència per la qual discutir. No és una herència per envejar-nos, més aviat és una herència que ens humilia i, per tant, que ens uneix. Se'ns han perdonat moltes coses. Quan entenem que aquesta és l'herència real que hem rebut, aleshores se'ns poden obrir els ulls per veure el germà d'una altra manera i eliminar de la nostra vida la rivalitat, la competició, la gelosia, la indiferència, i fer-nos càrrec de l'altre i sentir-lo com a nostre.

ELS CAPUTXINS A ARENYS

ANNABEL MORENO

En ocasió dels 400 anys de la fundació del convent d'Arenys de Mar, es va celebrar, l'hivern de 2018, un acte on l'alcaldeessa de la Vila va pronunciar aquest parlament.

La presència dels Caputxins a Arenys de Mar va lligada a la història de la nostra Vila. La seva arribada coincideix pràcticament amb el naixement d'Arenys de Mar, vint anys després que s'independitzés d'Arenys de Munt. D'això fa 400 anys.

És un encert l'organització de l'Any Caputxí, amb un seguit d'actes previstos per a aquest any 2018 per recordar i commemorar aquesta petjada arenyenca.

Des del moment que ens vàreu comunicar aquesta voluntat, ja hem estat treballant plegats i sabeu que podeu comptar amb el suport, la col·laboració i l'escalf del Consistori. Em va fer moltíssima il·lusió que ens demanéssiu aquesta implicació; la nostra Vila va lligada a la vostra presència en tots els sentits, no tan sols en els històrics, sinó en els més importants: els humans, en l'expressió més àmplia dels valors, de la fe, la solidaritat, la saviesa i la reflexió. No sóc gens agosarada si afirmo que sempre heu estat i sou una creua indispensable per al poble, i quan dic "poble" ho dic amb el sentit més ampli, la seva gent!

El febrer del 1618 s'instal·len, d'una manera modesta, uns pocs frares caputxins a la Capelleta de la Pietat, a l'actual cementiri de Sinera. El 1620 es va posar la primera pedra al lloc anomenat "del Paradís", el "Paraíso". El mateix any ja van ocupar un edifici provisional força elemental i amb greus mancances. El 1632 va començar la reconstrucció amb un nou edifici que fou finançat amb deixes i aportacions de la població. El 1634 es van poder traslladar a la nova edificació, amb església, claustre i convent, el temple es

va acabar el 1648. Des de llavors ha viscut diferents episodis que segur que anirem descobrint en els diferents actes que hi ha programats.

Vull ressaltar aquests espais on ens trobem en aquest moment. Espais de pau i de silenci. De reflexió i d'harmonia. Una biblioteca plena de saviesa. Uns entorns plens de llum i escalfor. Però permeteu-me que no parli tant dels espais físics i em quedi amb allò que sempre m'ha impressionat més i que valoro per damunt de tot: les persones que hi fan vida i que donen vida al convent. Els frares ens heu transmès, com he dit abans, els valors que s'han d'impregnar en una societat. Vosaltres no sou una comunitat dins d'una altra comunitat, vosaltres sou "comunitat", sou "comunitat arenyenca". Ens ho heu demostrat i ens ho demostreu cada dia.

I una curiositat: diu la memòria popular que fou un frare caputxí qui va portar les tan estimades "sabatetes d'Arenys", al convent d'Arenys de Mar. L'orquídia es va adaptar molt bé al clima arenyenc i, de mica en mica, es va convertir en una planta habitual a cada casa.

Uns anys enrere féreu donació d'uns terrenys prou importants a la comunitat perquè s'hi edificuessin habitatges socials. Un gest que us vam agrair i que avui vull recordar i tornar a donar-vos les gràcies.

Però gràcies també per tot el que feu pensant en les persones més necessitades, amb la facilitat que contagiéu aquesta solidaritat, al conjunt de voluntaris que fan possible que la vida de les persones més vulnerables, sigui més fàcil i digna.

La col·laboració i coordinació amb els serveis socials municipals és bàsica per donar millor cobertura social, i em consta que aquest treball conjunt que esteu fent dona molt bons fruits. Els frares sempre heu estat al nostre costat quan us hem demanat alguna cosa, mai hem obtingut un no per resposta, fos quina fos la petició que us fèiem.

Permeteu-me la llicència de recollir unes paraules del Pare Cinto extretes d'una entrevista a la revista Catalunya Franciscana: "Una de les coses més difícils és no veure el pobre com un enemic. Es tracta de passar de ser jutge a metge"... "Al pobre no se l'ha d'ajudar perquè sigui bo, sinó perquè és humà".

Aquestes paraules recullen aquesta transmissió dels valors que comentava abans. I tot això ho feu compatible amb la vostra tasca de culte, catequesi i grups de diàleg i reflexió. Però no només en aquests cercles cristians, i això és el que té encara més valor. Sou capaços d'acceptar i acollir a no cristians i capaços d'arribar, en

les vostres misses, al cor de no creients, capaços de reconfortar els cors trencats dels qui han patit una pèrdua i no poden consolar-se amb la creença divina.

Permeteu-me ara que us expliqui una anècdota personal que reflecteix aquesta manera de ser dels frares i aquesta capacitat d'atracció de la seva manera de ser i de fer:

Feia molt i molt poc que jo era alcaldessa, i tot i haver sentit a parlar meravelles dels frares, no els coneixia personalment, només de vista en alguna missa de festa major...

Un dimecres a mitja tarda i tornant a casa, vaig veure un frare sol a l'entrada de Collsacreu... Vaig deixar els nens a casa i vaig tornar enrere per preguntar al frare si necessitava ajuda. Vaig baixar la finestra del cotxe i vaig presentar-me al frare, a fra Eduard... Acabaven de patir un petit accident tornant de Sant Martí del Montnegre i fra Eduard estava esperant la grua per guiar-la fins al camí on estaven la resta de germans: l'Òscar i en René, i no recordo si algun més. Fra Eduard em deia que no

li calia res però de cop i volta va començar a ploure a bots i barrals i fra Eduard es va limitar a posar-se la caputxa. Jo el vaig convidar a protegir-se dins el cotxe amb cert respecte perquè us reconec que he rebut una educació absolutament laica i que fins llavors no havia tingut cap tracte amb el món eclesiàstic. Aquell dia, vaig descobrir que els frares són tolerància, respecte, bondat, saviesa, calma i sentit de l'humor. Tot i manifestar-li la meva ignorància cristiana, fra Eduard em va fer entendre que això no li importava gens ni mica i vam continuar conversant fins que va arribar la grua i va "rescatar" a la resta de frares. Des de llavors, he tingut la gran sort de compartir dinars i estones amb els frares, acceptant-me com una més tot i saber que no sóc cristiana i fent-me sentir que em trobo entre germans quan soc amb ells. Fins i tot han aconseguit que gaudeixi de les seves misses i que de tant en tant vingui i escolti els seus sempre més que enriquidors sermons. I aquest és un dels seus mèrits: la inclusió i la tolerància que fa que una persona no cristiana com jo, tingui als frares en un pedestal.

No hi ha ningú a tot Arenys que no lloï la vostra presència, tant els vostres fidels,

com les persones que sense ser creients saben apreciar la vostra labor. Vosaltres teniu la capacitat de connectar amb tothom i de transmetre els vostres valors a tot tipus de persones i això no és gens fàcil d'aconseguir. I ho feu amb la vostra senzillesa, la vostra humilitat i saviesa, però també amb el vostre sentit de l'humor i amb la vostra capacitat d'adaptar-vos als nous temps i de parlar el mateix idioma que la resta de persones.

Voldria acabar les meves paraules per donar-vos a conèixer una informació que saben molt poques persones. Amb motiu de l'Any Caputxí, de la presència de 400 anys dels Frares Caputxins a la nostra Vila, l'Ajuntament vol fer-vos l'entrega de la Medalla de la Vila, tal com recull el "Reglament d'Honors i Distincions". Un reconeixement que es dona a "aquelles persones o entitats que hagin desenvolupat una labor remarcable en qualsevol camp de l'activitat humana i que hagin contribuït al prestigi, al millorament o al reconeixement d'Arenys de Mar". Un reconeixement a tota la comunitat caputxina d'Arenys.

Vull, de nou, felicitar-vos per l'Any Caputxí. Moltes gràcies i deixeu-me acabar amb un "Pau i Bé".

DÉU CASOLÀ

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

Avui he recordat una pel·lícula que va sortir fa anys: “La última cima”, que narra en forma de documental la vida d’un sacerdot, Pablo Domínguez, mort en un accident de muntanya. En aquest documental hi ha moltes entrevistes a persones que el van conèixer: els seus germans, els nebots, capellans i amics seus, persones a les que ell ajudava... Un amic seu sacerdot jove, amb melenes, molt modern, simpàtic, en un moment donat diu: “Los cristianos lo tenemos muy fácil a la hora de hablar de Dios porque Dios se ha hecho hombre y, por lo tanto, todo lo humano habla de Dios”.

Tot allò humà parla de Déu perquè Déu s’ha fet humà en Jesucrist. Això és una notícia absolutament formidable.

No hi ha cap religió que ho digui. Totes les religions necessiten temples, sacrificis, adoracions, espiritualitats... tot molt elevat. El cristianisme es viu arran de terra. Déu s’ha fet humà i tot el que és humà de debò parla de Déu. I, ¿què hi ha de més humà que una mare donant el pit al seu fill, com Maria? En Jesús Déu s’ha fet assequible, s’ha fet comprensible, s’ha fet tocable, s’ha fet concret. En Jesús Déu s’ha fet casolà, quotidià, proper... “Entre los pucheros anda el Señor”, deia santa Teresa. Ja no cal anar a les grans catedrals, ni fer grans pelegrinatges als llocs sants per trobar Déu. Es pot trobar Déu en un gest de tendresa, en la taula compartida amb els amics, en una abraçada sincera, en una

mirada de compassió, a la sobretaula d'un diumenge prenent cafè, o arreglant amb molta cura una finestra envellida, o cuinant amb amor un bon dinar per a la família... Tots aquests llocs han esdevingut sagrats perquè Déu en Jesús els ha viscut. Déu s'ha fet humà en Jesús i totes les coses quotidianes, properes i casolanes han esdevingut divines, llocs de trobament amb Déu. Des d'ara, tot allò humà pot esdevenir diví. El cristianisme és una religió casolana, que es pot viure a casa, en les coses simples.

Déu encarnant-se en Jesucrist s'ha fet carn, i això significa que s'ha fet fràgil, feble, petit... En el Nen sant del pessebre Déu s'ha fet feble, s'ha deixat cuidar, ha assumit tot allò que és feble de la nostra condició humana i ens ha dit que tot allò que fem als febles i als petits li fem a Ell. Fent-los bé a ells adorem Déu.

I finalment, Déu s'ha fet pobre. Com un marginat, no hi havia lloc per a ells a

l'hostal..., recorda allò que deia Jesús: "El Fill de l'home no té on reposar el cap". No té casa, no té propietats, ha de demanar allotjament, ha de demanar que el convidin a menjar... I s'ha fet pobre al costat dels pobres, d'aquí l'alegria dels pastors, no només perquè han trobat el Messies sinó perquè el Messies és un dels nostres, deien entre ells. Ha vingut a dignificar-nos, a aquells que no comptem per a res. Ha vingut a guarir-nos. Ha vingut a conviure amb nosaltres. Jesús és el Messies dels pobres i per això diuen els àngels: "Avui, a la ciutat de David, **us** ha nascut un Salvador..." A vosaltres, als pastors, als pobres... Un Salvador que ens ha alliberat del pes d'haver d'oferir sacrificis a Déu, que ens ha alliberat de la por i de la culpa i de la mort, que ens ha fet fills i ens diu que estem a casa. El cristianisme és una religió casolana, quotidiana, profundament humana, que es pot viure "entre los pucheros".

ESDEVENIR LLUM

ÀLEX ROMERO

Quan era petit, alguns estius anava una temporada a la casa que tenien els meus avis a Andalusia i recordo que moltes nits m'agradava pujar a la terrassa amb la meva àvia per veure les estrelles. No he vist mai un cel de nit com aquell que es veia des d'allà; es podia veure fins i tot planetes. Després, la meva àvia va morir quan jo tenia gairebé deu anys. En aquell moment jo no coneixia Déu i recordo que moltes nits, quan estava trist i pensava en ella, mirava el cel i m'agradava creure que la meva àvia s'havia convertit en una estrella i des d'allà em mirava i descansava en pau. És curiós que sense conèixer Déu, hi havia quelcom dins meu que em deia que la meva àvia s'havia convertit en una llum que brilla en el cel i en aquella llum hi seria sempre.

Ara sé qui és aquella llum on reposa la meva àvia i ho sé per la fe que tenim aquells que ens fem anomenar cristians, en què "El qui és la Paraula s'ha fet carn i ha habitat entre nosaltres" (Jn 1,14), com diu el principi de l'Evangeli de Joan.

Malgrat no coneguim Déu, en les persones hi ha impresa l'esperança que algú, per molt que mori en aquesta vida, pot continuar viu en esperit per sempre. El que jo pensava de petit és una manera poètica de formular un desig que les persones tenim imprès en el nostre cor. La capacitat d'amor que es desenvolupa entre persones pot arribar a ser tan gran que no pot ser que s'acabi tancant els ulls del cos. Però la fe ens fa realitat aquell desig que portem dintre, ens confirma que no morim si ens deixem il·luminar i fem un esforç per acceptar aquella llum i ser-ne reflex: "Jo soc la Resurrecció i la vida, el qui creu en mi, encara que mori, viurà" (Jn 11,25).

Aquell que no coneix Déu, quan mor un dels seus éssers estimats, al funeral parla d'un desig, però aquells que coneixem Crist, parlem d'una realitat perquè l'hem viscut. Jesús és històric i tenim testimonis de la seva història i de la seva resurrecció. ¿Com, si no, s'explica que aquells que l'abandonaren quan anava a morir, després donessin la vida per ell? Alguna cosa va haver de passar perquè no dubtessin de la fe en Jesús Ressuscitat fins al punt, si era necessari, de morir per això.

Les persones som cecs de naixement per molt que ens sembli que veiem amb els ulls que tenim, però el que ens salva d'aquesta ceguesa que molts no sabem que tenim, és la fe; creiem que Déu es va fer home per curar-nos i despertar en els nostres cors la llum de la vida. Els homes tendim a veure les coses d'una manera diferent de com són realment. Si pensem en un rei ens ve al cap que ha de viure en un palau i ha de tenir moltes riqueses, perquè en la grandesa material creiem que està el poder. No obstant, Déu es fa home i neix en un estable, pobre, i en la fragilitat d'un infant que necessita que la seva mare el cuidi perquè si no podria morir molt fàcilment.

I aquell que nasqué sense riqueses, fràgil, sense palau, i que va continuar essent així fins a la seva mort, ens diu: "Jo soc la llum del món. El qui em segueix no caminarà a les fosques, sinó que tindrà la llum de la vida" (Jn 8,12).

¿Com algú que és tot, podent fer-se tot per als homes es va fer no res, es va fer allò que els homes no volien ser? ¿Com aquell que era Senyor, va fer allò que li tocava fer als servents? ¿Com aquell que era Déu arribà a morir com un esclau o

un lladre en una creu? Déu es fa home en Jesús per canviar la nostra manera de veure el món, il·luminant-nos, com deia abans, amb la seva llum de la vida.

Davant la incomprensió de Pere, que no veu bé que el seu mestre faci un signe de servitud cap als deixebles rentant-los els peus, Jesús li ensenya que per molt que els homes creguin que aquell que està a dalt ha de quedar-se a dalt i aquell que està a baix ha de quedar-se a baix, per a Déu no és així, perquè tots som iguals als seus ulls, malgrat tinguem carismes diferents, com diu sant Pau.

Déu, encarnant-se i fent-se home, ve a il·luminar-nos amb el seu gran exemple perquè aprenguem a estimar allò que tendim a menysprear o considerar inferior a nosaltres, i així comencem a veure la grandesa de les coses petites i pobres,

com aquell que essent Déu es va fer petit, pobre, i va arribar a morir a la creu com l'últim dels homes.

Llegim a l'Evangeli de sant Joan que Jesús es lliura a la mort i el deixen sense res, es reparteixen els seus vestits i es juguen a daus la seva túnica (Jn 19,24). Queda totalment nu. Té set a la creu i no li permeten ni beure aigua, la seva set humana és saciada amb un vinagre amarg. Però, tot i així, per amor cap a nosaltres, ho suporta tot. La creu li permet entendre la humanitat quan pateix més que mai; fa seu el patiment humà i el venç posant-se a les mans del seu Pare que li dona la força.

La grandesa no està en el poder sinó en la humilitat i en el servei, la felicitat no està en la riquesa sinó en la pobresa, i l'amor no està en les paraules sinó en els fets.

En una de les biografies de sant Francesc, del segle XIII, que porta per títol *Tres Companys*, explica que, un cop el sant ja havia iniciat la seva conversió i, per tant, havia començat a canviar de vida, mentre un dia pregava sentí una veu que li deia: *“Francesc, cal que tot el que has estimat i has desitjat posseir segons la carn ho menyspreïs i ho refusis si vols conèixer la meva voluntat. Quan comencis a provar-ho, tot allò que fins ara et semblava agradable i delitós es convertirà per a tu en insuportable i amarg, i allò que abans et causava horror, et farà experimentar una gran dolçor i una suavitat immensa”* (IV, 11)

Després d'aquesta intuïció en l'oració, un dia que passejava a cavall pels afores d'Assís es topà amb un leprós. Els malalts de lepra li causaven gran repugnància, però en aquesta ocasió baixà del cavall, donà una almoina al leprós i li besà la mà. Després explica que pujà al cavall i continuà el seu camí. Però aquesta experiència marcà tant sant Francesc que pocs dies després prengué una quantitat considerable de diners, es dirigí al lloc on residien els leprosos, els anà donant almoina un per un i els besà les mans.

Quan sortí d'allà, explica que va experimentar que era veritable la promesa divina: *“allò que en altre temps li era amarg, és a dir, la vista i el contacte amb els leprosos, ara s'havia convertit per a ell en dolçor”*.

En una altra de les biografies de sant Francesc del segle XIII explica que quan el sant munta en el cavall i s'està marxant del lloc on havia succeït la trobada amb el leprós, es gira i veu que el leprós ha desaparegut. Aquesta biografia ens intenta donar el significat profund de l'experiència de sant Francesc, que Crist se li havia presentat com un leprós i això ens remarca que, en tota criatura humana, sobretot en aquells que ningú sol estimar, és on està el misteri de Crist.

I el mateix Francesc, en el seu Testament, explica la trobada amb els leprosos com l'inici i el moment més important de la seva conversió. Diu: *“El Senyor em donà a mi, fra Francesc, de començar així a fer penitència: puix que, quan estava en pecats, em semblava massa amarg de veure leprosos. I el Senyor mateix em conduí entre ells i amb ells vaig fer misericòrdia. I quan me n'apartava, allò que em semblava amarg se'm convertí en dolçor de l'ànima i del cos; i després vaig estar poc temps i vaig sortir del segle”*.

He mostrat aquesta experiència de la vida de sant Francesc d'Assís perquè al principi he començat intentant explicar

que la fe obre els ulls, però la fe també obre el cor de les persones si es posa en pràctica. Sant Francesc quan dona el petó als leprosos experimenta el canvi radical, encara que després haurà de continuar treballant-ho, però el pas no és només acollir la paraula, sinó fer realitat aquella paraula en el nostre dia a dia.

La cendra que s'imposa a l'inici de la Quaresma significa "canvi", la cendra ens proposa iniciar un camí de conversió personal, d'intentar caminar per un desert durant quaranta dies i així, en arribar al final poder participar de la resurrecció de Jesús.

De la mateixa manera que Jesús ressuscità, també nosaltres podem ressuscitar a una nova vida ara aquí a la terra, assemblant-nos més a Jesús, que era pobre, i amb els pobres i aquells que patien i ho necessitaven, va estar fins al final. Us proposo mirar en les nostres vides com va fer sant Francesc a través de l'oració i escoltar què ens diu Déu per saber com vol que ressuscitem amb ell aquest any. Preguntem-nos en què podem canviar. ¿Tinc algun ressentiment cap a algú que m'ha fet patir o simplement cap a algú que veig diferent a mi?, ¿sé escoltar quan em parlen?, ¿jutjo les coses i les persones abans de conèixer-les?, ¿sé acceptar els meus defectes i els defectes dels altres?

Hi ha un text d'una homilia antiga d'autor desconegut que es llegeix en l'ofici de lectura del dissabte sant. El text es basa en la part del Credo "davallà als inferns" que és el sentit profund que té el dissabte sant: mentre està en el sepulcre davalla per alliberar de la mort l'home. I explica com Jesús va a buscar Adam i amb ell tots els homes que hi ha en el regne dels morts i dialoga amb ell. En aquest diàleg, Jesús diu a Adam, i a través d'ell a tota la humanitat que viu en el sepulcre: "*Desperta tu que dorms, aixeca't d'entre els morts i Crist t'il·luminarà*"

Jesús ens diu que ens despertem, que sortim del sepulcre on ens trobem i que ressuscitem amb ell. En la vida hem d'agafar-nos fort de la mà de Jesús perquè ell ens guïi en el nostre camí.

Maria Magdalena, en el passatge de sant Joan, només veu un sepulcre buit, veu la foscor en què tendim a veure les persones; pensa de la manera més humana: "després de tot el que ha patit Jesús el divendres sant, a sobre, profanen la seva tomba". Ella veu el sepulcre com un lloc fosc del que no sortim. Però Jesús ve a ella, l'anomena pel seu nom i li fa veure que aquell hort no és un hort de foscor i de mort, sinó que és el jardí de l'Edèn. Jesús ens pren de la mà i ens diu: "estic viu, jo sóc el Ressuscitat".

El canvi més profund és fer canviar la visió interior de les coses dolentes a bones. I tenim l'opció de quedar-nos amb el sepulcre buit o amb el sepulcre viu com una gran mostra d'amor de Déu per la humanitat, la qual Ell que és Pare ha volgut unir-la a Ell a través del seu Fill.

LA LLETRA I L'ÈSPERIT EN LA INTERPRETACIÓ BÍBLICA DE FRANCESC D'ASSÍS

FRA FREDERIC RAURELL

El magisteri de Jesús

“No us penseu que he vingut a abolir la Llei o els Profetes; no he vingut a anul·lar-los sinó a dur-los a la plenitud” (Mt 5,17).

Aquest verset anuncia el tema que desenvolupa Jesús en el cos central de Mt 5,21-7,12 de l'anomenat “sermó de la muntanya”. El text es refereix als diferents corrents o tendències espirituals de la primitiva Església cristiana i també havia de clarificar la seva posició pel que fa a la Llei mosaica. En la comunitat cristiana, com també en la jueva, hi havia posicions rigoristes i també més o menys permissives. Tot sembla que es desenvolupava en l'àmbit de les disputes jurídic-teològiques.

La resposta de Jesús és clara, però al mateix temps densa, fins al punt que només pot ser entesa plenament en les explicacions concretes que en fa el mateix Jesús, que amb la seva vinguda ni la Llei ni el Profetes són abolits. La tasca de Jesús no és la de posar-se com alternativa a les Escripures; així respon a aquells que mesuraven la revelació, per distingir el manament vàlid del que ja no ho era. ¿Ni un punt ni una coma seran esborrats de la Llei? ¿Per què? Perquè cadascuna de les parts més petites de la Llei no té sentit si no és en relació amb el tot, és a dir, amb la totalitat de la revelació.

Mt 5,19: *“Aquell qui deixi de complir un dels manaments més petits i ensenyi als altres a fer el mateix, serà tingut pel més petit en el Regne del cel, però aquell que els compleixi i ensenyi a complir-los, serà tingut per gran en el regne del cel”*.

A primera vista podria semblar una defensa de la interpretació rigorista de la Llei i, per tant, de la lletra. Prescindint ara de la qüestió referent al context cultural en el qual pot haver nascut aquest “logion” (allò que digué Jesús) seria equivocat interpretar Mt 5,19 de manera reductiva.

Tot el Discurs de la Muntanya té per objectiu portar l'oient del pla purament jurídic al pla de l'esperit, que anima la Llei mateixa. Jesús vol resoldre les controvèrsies referents a la Llei mosaica, abandonant el pla purament quantitatiu de les discussions verbals, sospesant i mesurant els diferents manaments i portant la discussió a un pla qualitativament superior, el de la font i el de la finalitat de la Llei. La font és la voluntat divina que vol portar la vida i el sanejament de l'home; la finalitat és la realització d'aquesta voluntat. Per tant, la Llei es posa davant l'home com un instrument que l'ajuda a fer la voluntat de bé que hi ha en Déu i no a discutir sobre els continguts, canviant a cadascun d'aquests en llei particular finalitzada en si mateixa.

Que les paraules de Jesús s'hagin d'interpretar així ho confirma clarament Mt 5,20: *“La justícia dels cristians ha de ser més abundant i generosa de la que practiquen els escribes i fariseus”*, és a dir, dels representants de la interpretació jueva oficial de les Escripures. No es pot oblidar que quan es parla de les polèmiques anti-judaiques dels Evangelis, aquestes polèmiques s'han de cenyir a l'àmbit històrico-cultural, en el qual l'Església primitiva feia els primers grans intents d'autocomprendre's i de diferenciar-se del judaisme oficial. La

justícia bíblica consisteix en l'adhesió al voler de Déu per al bé personal i el de la comunitat:

"I ara, Israel, escolta els decrets i les prescripcions que jo us ensenyo a complir. Així, us mantindreu amb vida i entrareu a prendre possessió del país que us dona el Senyor, Déu dels vostres pares. No afegiu res als manaments que jo us dono ni en tragueu res; guardeu tot allò que jo us prescric de part del Senyor, el vostre Déu" (Dt 4,1-2).

Crist ha estat fidel a les antigues Escriptures perquè les ha transcendit, és a dir, perquè les ha conduït a aquella finalitat, a

aquell fi intern i invisible que es perllonga fidel al projecte diví, tot i la varietat de les formulacions històriques.

La interpretació literal de la Bíblia, per tant, no solament pot quedar subjecta als vents del subjectivisme, sinó que fins i tot, pot ser equivocada i traïr el significat de la Paraula de Déu. Alguns contemporanis de Jesús, especialment els escribes i fariseus no sabien fer el salt de la lletra al sentit autèntic de les Escriptures.

La interpretació literal, "sine glossa", de Francesc

"I tots els meus frares, clergues o laics, mano fermament obediència que no afegeixin explicacions a la Regla i a aquestes meves paraules dient: Així han de ser enteses; sinó que tal com el Senyor m'ha donat de dir i d'escriure la Regla i aquestes paraules amb simplicitat i puresa, així simplement i sense comentaris les heu de comprendre i santament observar fins al final" (Test 43-46).

La rigidesa de Francesc en exigir l'observança literal de la Regla i del Testament planteja diferents interrogants. ¿Quines circumstàncies mogueren Francesc a prendre una posició tan dràstica envers els frares? ¿Com s'explica semblant lligam a la lletra de la llei en un esperit tan lliure com el seu? ¿De quina interpretació parlava? ¿És possible una observança de la llei que no suposi una interpretació almenys personal? El problema de la interpretació literal de la llei i de l'esperit, ¿són problemes diferents?

A aquests interrogants d'ordre històric i psicològic ja han respost molts i qualificats estudiosos. N'hi ha prou amb recordar com històricament, quan Francesc escrivia o dictava el Testament, ja feia alguns anys que vivia el drama del fundador que veia traït pels seguidors aquell ideal que Déu li havia revelat (Test 14), per al qual havia viscut i s'havia lliurat plenament ell mateix.

Psicològicament no és difícil entendre com un home, com era Francesc, que no coneixia mesures, i que de la generositat sense reserves havia fet el criteri i la força per a les seves opcions fonamentals i per al seu comportament habitual, s'orientés sense dubtar per la coherència d'aquell que havia fet lliurement, per inspiració divina, l'opció de la vida evangèlica segons la realitat de la "Sequela Christi" (Rb 74-75).

La resposta als interrogants hermenèutics, en canvi, és més complexa, potser perquè el problema no sempre ha tingut respostes imparcials i potser també perquè el problema no ha estat plantejat d'una manera adient. Podria ser que les dificultats s'haguessin originat ja en temps de Francesc. És possible que el Poverello en la seva simplicitat no pogués percebre que en la Regla hi pogués haver quelcom d'obscur. No s'adonà de res de les dificultats del seu Orde i dels seus frares, als quals ell assignà tot el món com esfera d'acció que els frares s'hi poguessin atendre, fins i tot, variant les circumstàncies.

Una raó diferent és que Francesc hagués volgut obviar les necessitats de les interpretacions i de les glosses, que puntualment havia previst, precisament escrivint el Testament, no amb una nova Regla, sinó amb un testimoni de vida, que havia de constituir per als frares un instrument precís que consentís d'evitar l'haver de recórrer al jurista intèrpret.¹

L'exemple mateix de Francesc esdevenia el criteri interpretatiu ofert als frares. Per tant, ell hauria substituït la "glossa" de la vida a la "glossa" dels juristes; la riquesa i la vivacitat de l'encarnació de l'ideal, substituiria a la pobresa i a l'abstracció de la interpretació jurídica; la intensitat i complexitat de la síntesi personal a l'anàlisi de l'hermenèutica canònica.

Semblances amb la manera de llegir el text bíblic

Francesc, malgrat no conèixer els criteris exegetico-hermenèutics per a l'aproximació de la Bíblia en ús en el seu temps, tenia

1. Cf. R. MANSELLI, *San Francesco*, Roma 1980, p. 273.

gran familiaritat amb els textos bíblics, principalment amb els Salms i amb els Evangelis. Li ajudava la seva memòria i la seva disponibilitat a acollir la Paraula de Déu.

Aquest hàbit d'hermenèutica literal existencial pel que fa als textos bíblics certament que ha influït en la manera decisiva de dictar als frares l'observança "sine glossa" d'aquella Regla nascuda com a simple juxtaposició dels textos evangèlics.²

La glossa en Francesc d'Assís

D'una manera genèrica es pot parlar de la glossa bíblica quan un cerca no "allò que diu el text" (exegesi), sinó "allò que em diu el text" (hermenèutica).

2. 2Cel 799; LM 1082; 1Cel 32. Amb l'afegit "de poques altres directives indispensables i urgents" (1Cel 32) era simplement per a Francesc la "vida dels frares menors" (Rb 1,2:75).

Francesc no sembla combregar gaire amb els principis hermenèutics del seu temps. La seva interpretació és realista i concreta, la seva aproximació lligada al text de l'Esriptura.³

A partir del compliment de l'Esriptura, del compliment literal de l'Evangelí, Francesc i els seus frares fan experiències fonamentalment noves. Però, malgrat la manera amb què Francesc entén i compleix l'Evangelí com a directiva per al comportament (a la lletra), la seva relació amb el text bíblic és de natura espiritual.

Per a Francesc és precisament la interpretació segons l'esperit la que porta coherentment a la fidelitat a la lletra de l'Evangelí. Però no es tracta de legalisme, al contrari, l'observança "sine glossa" és per a Francesc l'expressió adequada de la nova identitat que li revela la Paraula.

L'observança "sine glossa" de la Regla és així comprensible a la llum de la interpretació bíblica de Francesc. Per a la comprensió de la Regla com per a la comprensió de l'Evangelí, s'ha de partir del centre, del cor, no de la lletra. La lògica de Francesc no és la del món, ni tan sols la del món culte i savi, ni tan sols la del món dels prudents, és la lògica de Jesús que la gent del seu temps deien: "*Ha perdut el seny*". (Mc3,21)

A tall de conclusió

La lectura "sine glossa" de Francesc, que indica als frares de tots els temps el capteniment fonamental enfront de la Regla, capteniment inspirat en la personalitat de Francesc i de la seva hermenèutica bíblica, resulta tot el contrari d'un criteri interpretatiu jurídicista, barroerament ancorat a la lletra.

La conformitat amb l'Evangelí no es donarà una vegada per sempre, sinó que se l'ha de cercar de nou cada dia.

3. A. ROTZETTER, "*Mística e Vangelo sine glossa*", en *Concilium* 9 (1981) 96-98.

EL SÍ NOMÉS ÉS REAL SI ÉS FILL DE LA LLIBERTAT

FRA JACINT DURAN

Ja fa uns quants anys que algunes televisions van fer una enquesta entre la gent per veure quins eren els programes que més els agradaven, per poder així ajustar la seva programació a allò que agradava més a la gent. El resultat de l'enquesta, després d'haver-la fet diferents empreses, va ser que a la majoria de la gent els agradaven els reportatges, sobretot de naturalesa i d'història, i els programes informatius. Això és el que li agradava més a la gent. Per això, la televisió es va adequar al resultat de l'enquesta i va omplir la seva programació de reportatges i d'informacions diverses. Fins aquí tot bé.

Però, ¿què va passar? No sé com s'ho fan avui dia, però hi ha altres formes per llegir i saber quins programes veu la gent i l'audiència que hi ha, i va resultar que el que realment veuen les persones no són programes culturals, ni programes informatius, sinó tots aquests programes que anomenem "escombraria". Aquests són els que més s'estan veient. La gent no va dir el que pensava en les enquestes, va dir el que quedava bé, però la realitat era una altra. Les enquestes, moltes vegades no reflecteixen el que la gent pensa. El que la gent fa és una cosa diferent del que diu. Les audiències televisives continuen sent no de programes culturals, sinó d'altres que certament de cultura en tenen ben poc.

El mateix passa quan diem "l'opinió pública pensa que..." I, ¿què és l'opinió pública? L'opinió pública, em deia l'altre dia un periodista, la confonem amb l'opinió publicada. O sigui, que el que diuen els diaris, o la televisió, o fins i tot els mitjans de les xarxes, allò diem que és el que tothom pensa, per tant, l'opinió pública. Doncs

no, allò no és l'opinió pública; malgrat que sigui a vegades molt barruer, no és l'opinió pública. Allò és l'opinió publicada. Quan parlem amb la gent, i fins i tot el que posem nosaltres mateixos en els watshapps i en els mitjans, moltes vegades no respon al que realment pensem, sinó que diem el que volem que sentin els altres.

I, fins i tot, suposem per un moment que sabéssim el que realment pensa tothom, que l'opinió que hem captat, per mitjans molt sofisticats, fos el que la gran majoria pensa. Tampoc això t'assegura que el que pensa la gran majoria sigui la veritat, i sigui encertat. La veritat està en un altre nivell.

hi ha testimonis, només Maria. No hi ha l'opinió pública, no hi ha espectadors, no hi ha audiència... hi ha Maria sola, en una casa d'un poble marginal. És així com Déu es comunica. Més encara, podríem dir que allò que va passar en aquella caseta petita, i a Maria sola, és el gran ressò del silenci de Déu en els segles. Déu tenia una raó per la qual crear totes les coses, tenia una opinió, i l'opinió de Déu no és una opinió, és la Veritat per la qual van ser fetes totes les coses. I quina és la raó? Ho diu el Nou Testament diverses vegades: "Per Ell foren fetes totes les coses". Per Jesús. I, ¿per què? Perquè en Ell es troba la humanitat i la divinitat. Totes les coses van ser fetes perquè l'home es trobés en Déu i Déu en l'home; però només per l'abaixament de Déu, l'home podia aixecar-se fins a Déu. I per això, ja abans de la Creació, Déu pensà en Jesús, i perquè pogués encarnar-se va pensar en Maria. I perquè Maria pogués dir un sí total i veritable, havia de ser sense pecat, perquè havia de ser

Fixem-nos que en l'evangeli de sant Lluç hi ha dos grans Anunciacions: l'Anunciació de Joan Baptista i l'Anunciació de Maria. L'Anunciació de Joan Baptista, que es fa al seu pare Zacaries, té lloc a Jerusalem, en el Temple. I no era un moment qualsevol, sinó de culte, en el qual hi havia tota la gent esperant a fora. En el moment de presentar l'encens, es presenta l'àngel. Zacaries surt mut i tothom pregunta què li ha passat. Hi ha molts testimonis, molta gent, molts televidents. És el gran profeta que clou l'Antic Testament.

La realitat del Nou Testament, que és la de Maria, es fa en un poblet que quasi no surt al mapa: Natzaret; en una casa senzilla, com totes; i al si d'una noia. No

lliure, i on hi ha pecat no hi ha llibertat. Ho diu Jesús mateix: "Aquell qui peca és esclau del pecat".

Maria és la tota santa, la Immaculada. ¿Per què? Perquè és la lliure, la dona lliure, la que pot donar el seu sí sense ombra de coacció, sense ser fruit de cap pressió, un sí nítid. És la Immaculada. I és aquesta llibertat la que Maria ens vol regalar a través del gran do que és Jesús. Jesús és el qui camina per camins de llibertat, que allibera profundament el nostre cor, que deixa d'estar subjecte a les opinions dels altres, per molt nombroses que siguin, i és capaç, com Maria, de deixar-se interpel·lar pel Pare i dir un sí lliure que obri la possibilitat de la vida, i vida divina.

L'AMOR, ¿ES POT MANAR?

LLORENÇ SAGALÉS

¿Creieu de veritat que es pot manar, que es pot prescriure l'amor, com fa l'Evangeli? (Mt 22,37-40). Si l'amor és allò més lliure i gratuït que existeix, ¿pot ser objecte d'un mandat, pot ordenar-se als homes com el simple manament d'una llei? ¿No és l'amor com l'Esperit, impossible de capturar ni de dominar? ¿Com pretendríem reduir-lo a una norma obligatòria d'estricta compliment, quan és un foc incontenible que desborda i incendia els desitjos i voluntats de tots els que se li acosten? ¿No és una bogeria intentar capturar i calcular al qui no té límits, no té quelcom de ridícul pretendre traçar sendes morals de comportament en l'oceà de l'amor? És més, ¿no és l'amor el mateix Esperit de Déu, aquell que és l'excés i la sorpresa, i al que li agrada lliurar-se als qui no el cerquen o que són incapaços de contenir-lo?

L'amor del que parla Jesús no és sentimental ni de sucre blanc, ni té res a veure amb els entusiasmes afectius momentanis i passionals del nostre estat d'ànim, tan enganyós. Tampoc es redueix a aquelles simpaties i atraccions superficials, tan poc denses, que apareixen i desapareixen amb la mateixa velocitat. I molt menys és l'amor el simple resultat del nostre esforç per conquerir-lo i posseir-lo. Per a Jesús, l'amor a Déu "i" l'amor al proïsme és un do que només es pot rebre com un captaire, com un petit. De fet, allò sorprenent és que ja l'hem rebut des de sempre, perquè no està fora sinó dintre de nosaltres; per això, més que aconseguir-lo o descobrir-lo, es tracta de reconèixer-lo en el nostre interior com un perfum ocult que es vessa i ens inunda. L'amor és la substància, la mateixa vida de l'Esperit de Crist que el Pare no ha resistit

la temptació de compartir amb nosaltres. Només es percep la seva gratuïtat quan se l'obeeix, i la seva llibertat quan ens lliurem a ell. Perquè, ¿què és la llibertat sinó l'obediència a l'amor? D'aquí que no només és legítim manar l'amor, sinó que, en sentit estricte, l'amor és allò únic que es pot manar. On l'expressió "manar" té un doble sentit, perquè per un costat significa "prescriure", "ordenar", mentre que per un altre significa "enviar". És a dir, que quan Jesús prescriu l'amor com un manament, ens l'envia i regala perquè puguem gaudir d'ell. O com li agrada dir a sant Agustí, Déu envia, dona allò que mana, i mana allò que regala. Déu mateix ens entrega l'Esperit de Crist perquè sigui Ell el qui estimi en nosaltres i compleixi la llei divina que ens prescriu.

¿Aprendrem a rebre? La nostra resistència a estimar Déu i al pròxim no prové només del fet que siguem dolents; sinó que

descansa també en la nostra tossuda pretensió de fer-ho només per nosaltres mateixos. Amb una barreja d'ingenuïtat i d'orgull, quan se'ns concedeix començar a estimar, tendim a creure que és el simple fruit de la nostra bona voluntat. Però si l'amor cristià consisteix, no en que "nosaltres" hàgim estimat Déu, sinó que ell ens estimà i ens envià el seu Fill perquè expiés els nostres pecats, llavors el doble precepte de l'amor no és més que consentir que Crist estimi en nosaltres, acollir el seu amor manifestat en la creu i permetre que abraçi el món a través nostre. Només aquell amor absolut de Crist es pot prescriure als cristians, perquè ell mateix ho compleix i consuma. ¿Però serem prou petits com per rebre el precepte com un do? Perquè és el do de l'amor el que fa que el que rep, que no disposa del do sinó que el do disposa d'ell, es converteixi al seu torn en "do" gratuït per al món.

FELIÇOS...!

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

En el profeta Sofonies (s. VII a.C, contemporani al regnat de Josies) hi ha un fragment molt bonic que diu: "...Deixaré en el teu país un poble humil i pobre..." (Sof 3,12).

Doncs, ja hi som, s'ha complert la profecia: nosaltres som aquest poble humil i pobre, sense prestigi social, sense poder, sense multituds... Tal com diu sant Pau replant el clau: "*Mireu qui sou els qui heu estat cridats: als ulls dels homes, sou pocs els instruïts, sou pocs els poderosos o de família noble. Déu, per confondre els savis, ha escollit els qui el món té per ignorants; per confondre els forts, ha escollit els qui el món té per dèbils*" (1Co 1,28). Doncs ja hi som, som nosaltres. Déu ha escollit els qui són poca cosa. Doncs aquí estem. Som nosaltres! Alegrem-nos! Segons els criteris d'aquest món som els més infeliços, els més tristos, els més menyspreats. Segons els criteris de Jesús som els més afortunats. Aquesta és la bogeria de l'Evangeli, la Bona Notícia del Regne.

Jesús proclama feliços a tots aquells, és a dir, a nosaltres. ¿Per què? Perquè estem en les millors condicions per abraçar **la font de la felicitat que és Déu**. No són les riqueses, ni el benestar, ni el prestigi ni l'èxit la deu d'on brolla la felicitat. La font de la felicitat és Déu... Quan ens van bé les coses ens oblidem de Déu. I, quan van maldades, de seguida ens empellem a Ell, per això, perquè Déu és la font de la felicitat i només quan van maldades ens empellem a Ell, benvingudes siguin les dificultats, les persecucions i les desgràcies. Aquest és el nucli de les benaurances.

"...*Feliços els pobres en l'esperit perquè vostre és el Regne de Déu*", Déu regna en vosaltres, Déu està en vosaltres... (Mt 5,3)

És a dir, que quant menys competents, virtuoses i coherents... millor! Els qui tenim moltes virtuts, o estudis, o som molt afortunats, ho tenim difícil per a ser pobres i humils, fàcilment ens creiem que som bons i podem esdevenir orgullosos i pedants. El gran esclat de la joia de Jesús a l'Evangeli brolla perquè són els senzills als qui s'adreça la Bona Notícia: "*Us enalteixo, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè heu revelat aquestes coses als nepioi i no als savis i als entesos*" (Mt 11,25), on els nepioi són els ignorants, els qui formen part del seu petit ramat, que no posseeixen títols acadèmics en contrast amb els coneixedors de la Llei:¹ Per això, Jesús posa com a model de deixeble el nen, que no sap, que no pot, que tot ho ha de demanar, i no pot complir la Llei² (Mc 10,15). Jesús proclama feliços els qui són conscients de la seva pobresa, els qui saben que són pobres. Tots ho som, però ens n'oblidem molt aviat. Els qui reconeixen i saben que són pobres obren els braços perquè Déu els ompli, aquests són feliços, han trobat la saviesa, la font de la felicitat.

Per això, Jesús lloa l'actitud del publicà de la paràbola (Lc 18,9-14) que s'humilia i suplica, conscient de la seva feblesa, i critica l'actitud del fariseu que fa lluir els seus

1. SIMON LÉGASSE a *Diccionario Exegético del Nuevo Testamento*, Sígueme 1998, col. 399.
2. W. EGGER a *Diccionario Exegético del Nuevo Testamento*, Sígueme 1998, col. 680.

mèrits davant Déu, es pensa que és bo i, per això, es creu amb el dret de criticar els qui no són com ell. És cec respecte a la seva fragilitat, no necessita Déu.

Però Jesús no parla de la felicitat dels qui se saben pobres d'una manera teòrica, no fa un sermó perquè el compleixin els altres. Ell ho sap per experiència. Ell és el primer que viu les Benaurances. Ell és el pobre, Ell és l'humil, Ell és el net de cor, el misericordiós, el compassiu... I sap per experiència que aquestes actituds donen la felicitat, la felicitat del Cel, la felicitat escatològica, que no és la d'aquest món, i que pot estar barrejada amb la dificultat i la persecució. És el goig del Cel que es comença a viure a la terra.

“Si l'home comença a veure i viure les coses des de la perspectiva de Déu, si és company de camí de Jesús, aleshores la

*seva vida parteix d'uns altres criteris, aleshores ja es fa present una part de l'esdevenidor, una part de l'eschaton. De Jesús ve la joia en la tribulació”.*³

¿Com s'entén sinó que Pau i Siles, després d'ésser fuetejats per predicar l'Evangeli, cantin himnes des del fons de la presó? (Ac 16,25), ¿i que Pere i Andreu tornin a casa “contents d'ésser ultratjats pel nom del Senyor”? (Ac 5,41), ¿i que Jesús no cessi de predicar que “el qui perd la vida, la guanya”? (Mc 8,35).

*“Las Bienaventuranzas son dichos duros, realidades inseparables de la cruz del calvario. Jesucristo enseñaba la crucifixión propia: amar a los enemigos, vencer el mal con abundancia de bien, bendecir a los que nos maldicen, vivir en el mundo sin ser de él, es decir, crucificar al hombre viejo que llevamos dentro de nosotros mismos. Por eso, las bienaventuranzas no se pueden separar de la crucifixión.”*⁴

De la crucifixió i de la resurrecció, perquè van juntes. L'Evangeli és una Bona Notícia, no és un codi de moral ni una llista de nous manaments. L'Evangeli és una Bona Notícia, però no per a tothom, sinó per als pobres, per als qui ploren, per als qui tenen fam, per als perseguits... Perquè Déu els concedeix la felicitat escatològica ja en aquest temps. I també perquè Déu, a través de l'Església, ve a guarir i a cuidar els qui ho passen malament. “...Els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos queden purs, els sords hi senten...” (Mt 11,5). En temps de Jesús, els pobres són feliços perquè Ell ve a alliberar-los, a guarir-los. I avui també, perquè Jesús, a través del seu cos que és l'Església, segueix guarint i cuidant els qui pateixen.

3. JOSEPH RATZINGER, “Jesús de Natzaret”, Ed. Claret, Barcelona 2007, p. 75.

4. F. M. LÓPEZ-MELÚS, “Las bienaventuranzas, ley fundamental de la vida cristiana”, Ed. Sígueme, Salamanca 1988, p. 25.

Però l'Evangeli també és una Bona Notícia per als qui sintonitzen amb l'Esperit de Jesús, per als qui vibren com Ell vibrava, per als qui són humils, per als qui són compassius, per als qui viuen amb el cor net, per als qui posen pau. Els qui viuen amb aquestes actituds ja tasten la joia del Cel.

Les Benaurances a Mateu i a Lluc pressuposen un estadi de la tradició evangèlica posterior a Jesús. Estem entre els anys 70 i 80 i s'adrecen a comunitats diferents, amb problemàtiques i necessitats diferents. Per això, Lluc, que s'adreça a una comunitat hel·lènica amb rics i pobres, en context de persecució, anuncia el consol escatològic als pobres, als qui tenen fam, als qui ploren i als perseguits, afegint les malaurances contra els rics i els qui s'ho passen bé. I anuncia el Regne de Déu als qui són perseguits a causa de Jesús.

I Mateu, que té una comunitat amb majoria jueva, molt més pobre, anuncia el goig als qui viuen les actituds cristianes: pobresa d'esperit, mansuetud, compassió, netedat de cor...

És sempre el mateix contingut predicat per Jesús, presentat de forma diferent i acomodant a les necessitats concretes de cada auditori, sota la inspiració del Crist Vivent en la comunitat.⁵

En Mateu, la primera i l'octava benaurança repeteixen la mateixa frase: "...és d'ells el Regne dels cels...", referint-se als pobres d'esperit i als perseguits pel fet de ser justos. Fan una inclusió⁶, que significa que allò que està entre les dues frases repetides és el contingut fonamental, explica i matisa què vol dir ser pobres d'esperit i justos segons la lògica del Regne; és com un diamant amb diverses cares: és ser mansuet, compassiu, net de cor, pacífic...

Els pobres a la Bíblia, els *anawim*, són els humiliats, els humils, que suporten un pes amb paciència, sense revoltar-se, que sols confien en Déu i s'hi adrecen suplicants, perquè saben que no es poden salvar a si mateixos. En aquest sentit són model per al cristià que sap que sense Jesús no pot fer res (Jn 15,5), sense l'empelt en el Cep Veritable, no som ni podem res.

Conclusió

Les Benaurances són variacions sobre el tema central de la pobresa d'esperit, que és aquella actitud del qui se sap dependent de Déu, humil, fràgil... Que, per tant, no judica ni s'envaneix... perquè sap que la seva joia, la seva salvació ve del Senyor. Tal com diu Maria, el model de pobre segons l'Evangeli: "*la meva ànima magnifica el Senyor, el meu esperit celebra Déu que em salva*".

5. F. M. LÓPEZ-MELÚS, o.c., p. 32.

6. ENZO BIANCHI, "*Jesús y las Bienaventuranzas*", Ed. Sal Terrae, Santander 2012, p. 16.

SANT LLORENÇ DE BRINDISI I LA SEVA CAPELLA DEL CONVENT DELS CAPUTXINS DE MALLORCA

JORDI LLABRÉS, OFS.

Tot l'Orde de framenors caputxins celebra aquest any 2019 el quart centenari de la mort d'un dels seus membres més preclars, sant Llorenç de Brindisi (1559-1619). A Catalunya i Balears, aquesta efemèride no es podia deixar passar per alt. El sant caputxí, durant la seva etapa com a ministre general de l'Orde, visità la nostra Província l'any 1603 deixant la seva petjada en algunes disposicions que encomanà. Fra Valentí Serra de Manresa, actualment arxiver provincial dels Caputxins, ho resumeix indicant que impulsà la vida conventual suprimint els darrers reductes d'eremitisme, propi dels orígens caputxins, que encara es mantenen en alguns convents de la Província. Amb l'impuls de fra Damàs de Castellar del Vallès, elegit ministre provincial quatre anys després i que es deixà embolcallar per l'estela brindisiana, es succeïren noves fundacions. Fins a l'any 1700 i d'una manera intermitent, foren quinze. Entre elles, la de Mallorca (1672).

Penso que ja mai els frares caputxins dels convents del Principat ni el de l'illa mallorquina oblidaren la influència que havia tingut en ells sant Llorenç. La seva devoció pren embranzida a tota la Província, un cop haver estat beatificat, el 23 de maig de 1783, per Pius VI. Llavors, segurament, a cada cenobi se l'hi dedicà un altar on venerar-lo. El convent de Ciutat de Mallorca havia solemnitzat la beatificació amb funcions religioses ben reeixides, durant els dies 11, 12 i 13 de juny de

1784. Llavors la memòria al sant brindisià trobà aixopluc en una de les capelles de l'església que s'aixecava de nova planta amb el programa constructiu (1777-1791) dirigit pel cèlebre caputxí fra Miquel de Petra. De tots els convents de la província de Catalunya i Balears, aquest és l'únic

que ha pogut conservar la seva capella, donat que l'església conventual mai s'ha vist afectada per estralls semblants als que patí el patrimoni del Principat arrel de la Guerra Civil o de la famosa *Setmana Tràgica*. Fins i tot, durant l'etapa posterior a l'Exclaustració, el temple en bona part, fou mantingut. Així doncs, trobem que sant Llorenç presideix la segona capella de la part de l'Evangelí.

Segons la tradició caputxina, el veiem representat en un llenç pintat a l'oli. Aquest és una autèntica manifestació del fervor eucarístic que, particularment, distingí al sant. Així, Llorenç de Brindisi revestit dels ornaments sacerdotals apareix celebrant la missa en un altar i s'hi veu el moment de la consagració en que fou consolat amb la visió de l'Infant Jesús a damunt la patena. Com a testimoni de l'escenificació, hi apareix un framenor amb hàbit caputxí que sembla que, per la campaneta que hi ha al devora i que és emprada per anunciar l'*elevació*, la seva

funció era la de servir aquella missa. Tot apareix embolcallat per una glòria d'àngels que participen del misteri, seguint el gust d'aquella època. Desconeixem l'autor. El llenç, d'indiscutible qualitat artística, es conserva en òptimes condicions, encara que necessita una restauració que faci desaparèixer alguns retocs que podrien ser de finals del segle XIX, entorn a la canonització del sant (1881), o de quan retornaren els caputxins a Mallorca (1906) després de l'Exclaustració. Tot i aquest estat actual, quasi podem descartar que sigui obra de Joan Muntaner Cladera (1744-1802), a qui trobem l'any 1791 treballant en el llenç que presideix el retaule major de la mateixa església.

L'autor, seguí el model que proposà el pintor neoclàssic italià Corvi Domenico (Viterbo, 1721-Roma, 1803) per l'església del Santíssim Redemptor de Venècia, obra de primera qualitat i que es va difondre per Europa a través d'estampes volanderes. Moltes d'aquestes foren

impreses arrel de la beatificació de sant Llorenç, com per exemple els gravats d'Antonio Capellan (1740 ca.-1793) que s'escamparen per Itàlia i que havien estat beneïts pel papa Pius VI, el mateix de la beatificació.

Aleshores la figura del sant a l'estamparia devota dins la península ibèrica estava relegada a un lloc secundari. Fou precisament Carles III, rei d'Espanya, qui el recuperà de "l'oblit" com a personatge històric i de devoció. Sens dubte, la seva relació amb el sud d'Itàlia com a rei de les Dues Sicílies, fou essencial per revitalitzar aquesta devoció que recordava importants esdeveniments històrics i refermava els vincles entre la Itàlia meridional i el regne espanyol. El seu fill Carles IV, qui mantingué la continuïtat del Reformisme Il·lustrat i la tasca cultural del pare, potencià igualment aquests arguments d'unió. Paral·lelament la monarquia creà un nou departament de la Impremta Reial dedicat a l'estamparia i, així, els millors gravadors foren requerits per executar les seves produccions. En aquest sentit, un dels més destacats fou el deixeble del cèlebre murcià Salcillo, Juan Barcelón i Abellán de qui coneixem diversos gravats de temàtica brindisiana. Un d'aquest s'inspira, tot i que amb notables diferències, en la pintura del referit Domenico. A sota hi gravà aquesta llegenda: "El B. Lorenzo de Brindys, Gral. de los Capps. admirable en el culto del Ssmo. Sa[cra]mento solía tardar doze oras en la misa. Murió en Lisboa de Embajador del Señor Felipe III y está enterrado en V(illa) Franca del Vierzo".

Ens volem fer nostres les paraules que Rosa Planas i Ferrer va escriure en aquesta mateixa revista (vegeu "*Llorenç de Brindisi i la Càbala Cristiana*", a *Catalunya Franciscana*, núm. 237. Maig-agost, 2011, pàg. 73-75): "És d'interès històric i cultural el fet que la representació d'un miracle

eucarístic de Llorenç de Brindisi es trobi en un oli de la tercera capella lateral esquerra de l'església dels Caputxins de Palma de Mallorca... L'interès per l'obra d'aquest gran apologista en la comunitat caputxina de Mallorca ve confirmada pel fet que Fra Lluís de Deià va fer una traducció de l'obra del P. Àngel Maria del Rubeus, l'any 1774, que titulà *Vida, virtudes y milagros del B. Lorenzo de Brindis* manuscrit que es conserva a la biblioteca de Montision. També fra Manuel Maria de Mallorca, nascut a Palma el 16 de gener de 1761, va escriure unes "*Poesías compuestas con motivo de las fiestas celebradas por la beatificación del B. Lorenzo de Brindis*". La pintura i la capella que hem volgut presentar en aquesta aportació, les obres literàries ara mencionades i un preciós reliquiari fabricat amb fusta i argent que conté una relíquia de Sant Llorenç i que, també, arribà a Mallorca en l'època de la beatificació, confirmen la devoció dels mallorquins envers aquest sant caputxí de talla universal.

PREGÀRIA D'UNA NOIETA DE JANUSZ KORCZAK¹

Déu omnipotent, he promès a la mama d'acabar amb els capricis, li he promès d'ésser assenyada; prometre-ho no és pas gaire difícil, però com es fa per complir-ho? Tinc por de no mantenir la meva promesa. No pas per mala voluntat, és que sempre és possible fer el que es vol? Quantes vegades no m'he dit: "A partir de demà, jo canvio!" Esperem que aquesta última vegada sigui la bona. Ho desitjo de veritat, però cal que m'ajudis, Déu omnipotent.

Tu has creat la Terra que gira entorn del seu eix al mateix temps que entorn del Sol. Ens has donat un equador i uns meridians, el pol sud i el pol nord, i uns mars amb les seves penínsules, els seus caps, els seus estrets i els seus golfs. Tu has creat les muntanyes, les valls, les planes amb tot ple d'animals, de plantes, de rocam. Amb una sola indicació teva, els boscos s'omplen d'ocells, els rius surten de mare, els reis marxen a la guerra o bé deposen les armes. Res a la Terra no es fa sense el teu consentiment.

Sé que el cervell de l'home no és prou gran per comprendre't; és com una gota d'aigua comparada amb l'oceà de la teva intel·ligència. Tu ets poderós. Ho saps i ho pots tot. Tots nosaltres tenim necessitat de Tu i a Tu et pertoca acceptar o rebutjar les nostres demandes.

Déu, reconec de tot cor la teva intel·ligència i la teva bondat, i si hi ha tantes coses que no arribo a entendre, deu ser perquè encara sóc massa jove o massa curta. I ara, Déu, convé que et digui una cosa que corre el risc d'affligir-te, però com no ser sincera davant teu? A més, no hi pot haver secrets entre nosaltres, Tu coneixes els meus pensaments! Tu exigeixes que els homes siguin justos i bons, oi que sí,

llavors per què no els has creat així?
Per què els deixes pecar? Si almenys Tu els donessis prou voluntat com per arribar a mantenir els seus bons propòsits! Mira els meus esforços, faig el que puc, però no serveix de res. Dono preocupacions a la mama i acabo per detestar-me jo mateixa.
Per la minúcia més petita quedo enrocada, abans morir que afluixar! S'ha de dir que les coses són lluny d'ésser perfectes tant a casa com a l'escola. Ja he hagut de sofrir massa la hipocresia i la malvolença de la gent i no veig gaires coses de les quals Tu no te n'hagis d'avergonyir. És veritat que no hauré de respondre pels altres, però totes aquestes mentides i tant de safareig, tota aquesta falsedat, francament n'hi ha com per disgustar-se de la vida!

Déu omnipotent, ja en tinc prou d'ésser capriciosa i desobedient, tinc ganes de canviar, però per tenir la força de perseverar, tinc necessitat de Tu. Ajuda'm, si et plau, deixant-me ni que sigui una miqueta de la teva puixança divina.

Només t'ha calgut un dia per crear el món, què et costaria dir: "que tots els infants siguin bons" – i jo no tindria ja més problemes!

1. J. KORCZAK, *Tot sol amb Déu. Pregàries dels qui mai no resen*, Sam Na Sam Z Bogiem, Varsòvia 1922. Traducció francesa: Éditions Cana, París 1982.

FRA JOSEP MASSANA I JULIÀ, CAPUTXÍ

FRA MATEU SANCLIMENS

No ho semblava, però el p. Josep Massana ja tenia prop de 90 anys quan va morir el passat dia 4 de desembre de 2019. Havia nascut a Gelida el dia 11 de setembre de 1930. Ha conservat fins al final el seu esperit jovial, obert, liberal, senzill, servicial. Tanmateix, feia més d'un any que els problemes de salut l'havien obligat a reduir la seva activitat apostòlica, tot i que darrerament tornava a treure el nas a la catequesi d'infants, que tantes hores i energies i imaginació l'havia ocupat. Continuava sentint-se "pare" de les catequistes i "avi" (simpàtic) dels infants. La catequesi, l'havia heretada d'uns frares anteriors, però se l'havia feta pròpia, en sentit positiu. No se l'havia "apropiada", sinó que la servia. La considerava obra de tots els col·laboradors: catequistes, secretàries i altra gent implicada en els diferents serveis.

Un altre camp d'activitat apostòlica del p. Massana ha estat el dels Equips de la Mare de Déu. A més del seu equip més "personal", va prestar-se a ser Consiliari de la Comissió Permanent o de l'Equip Regional de Catalunya i Menorca, des del 1980 al 2003. Fruit d'aquesta seva labor, és el llibre que la Fraternitat Caputxina ha publicat de les seves col·laboracions mensuals al Butlletí dels Equips. La selecció d'articles forma ara un volum de 140 pàgines, de la col·lecció Franciscàlia, titulat: Amor esponsal. Paral·lelament, va ser el Consiliari de l'Associació de Vídues, de Barcelona, des del 1980 al 2014, per a la qual Associació també feia mensualment una reflexió en el seu Butlletí.

Des de jove el p. Massana portava en el seu cor el foc espiritual de l'apostolat. Pot-

ser somiava anar a terra de Missions, però aquesta missió va trobar-la aquí, a Catalunya. Acabat d'ordenar-se sacerdot (era el 6 de gener de 1954), va exercir el ministeri a Igualada, tant en les activitats del convent (cordígers, catequesis, etc.) com a la perifèria, en una barriada de migrants, la de Sant Maure, a Santa Margarida de Montbui, on, en record de l'acció social que en aquells anys hi exercí, se li va dedicar el "Passeig Pare Daniel", que era el nom que tenia de frare.

Més tard fou enviat a Roma a fer la llicenciatura en Ciències Socials a la Universitat Gregoriana, matèria de la qual fou docent durant uns quants anys en el Teologat dels Caputxins, a Sarrià, així com també donà conferències en diverses ocasions.

Després fou requerit per a exercir diferents càrrecs dintre la Comunitat Caputxina: guardià i conseller provincial; també ministre provincial, els anys 1972-1978. Tot això el va portar, lògicament, a implicar-se a fons en el servei de la Fraternitat, a la qual sempre s'hi va sentir molt identificat.

El p. Massana ha tingut una vida plena com a frare i com a sacerdot, sempre amb projecció a la societat per tal de plantar-hi la llavor de l'Evangeli de Jesús. En l'homilia de la Missa d'acció de gràcies per les seves noces sacerdotals (l'any 2004), ell mateix comptabilitzava les misses cele-

brades: unes 25.000, comptant-ne una per cada dia. Però la veritat és que sovint en deia més d'una, ja que no tenia mai un no per a ningú que li demanés un funeral, un bateig, unes bodes matrimonials, etc. Encara el dia abans de morir, estant a l'hospital, es va fer portar alguns exemplars del seu llibre per a regalar-los a les infermeres que, mig en broma, li deien que les casés, car ja tenien família pròpia sense ser casades.

Vida plena, la del p. Josep Massana, com plena a vessar va ser l'església conventual el dia del seu enterrament, el 6 de desembre. Res d'ambient trist de funeral, sinó de gran celebració de fe i d'amistat. Això sí, amb més d'una llàgrima d'emoció i d'agraïment (i també de sana enveja), recordant el pas d'aquest bon frare pel món. Al cel sigui!

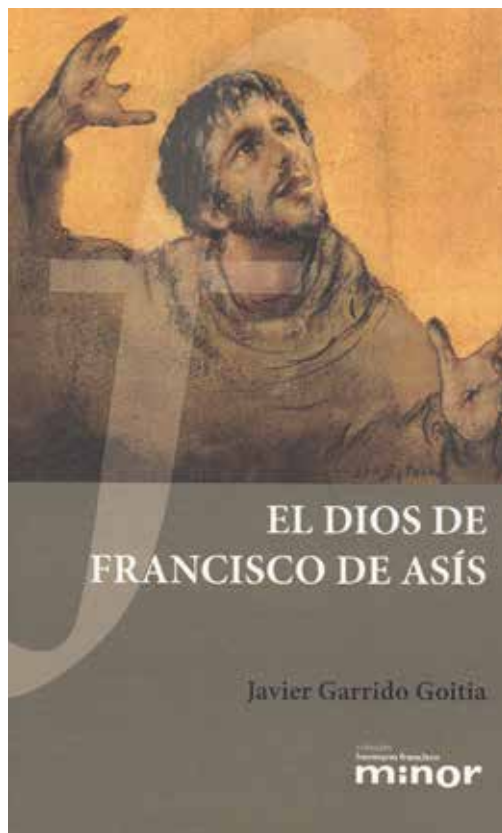

AMOR ESPONSAL. EQUIPS DE LA MARE DE DÉU

JOSEP MASSANA

Província de Framenors Caputxins de Catalunya, Col. Franciscàlia 6, Barcelona, 2019

Recull de breus articles que el caputxí Josep Massana va anar fent en el butlletí del Moviment dels Equips de la Mare de Déu, on va ser consiliari de Catalunya i Balears durant més de vint anys. Els articles bàsicament fan referència al matrimoni. El desig de fra Josep Massana era contribuir a enfortir l'amor de les parelles i, de retop, a créixer la caritat en l'Església, perquè, com deia l'Abbé Caffarel, "quan l'amor creix a casa, també creix a l'Església, de la qual és cèl·lula viva".

EL DIOS DE FRANCISCO DE ASÍS. SU SENTIDO DE ABSOLUTO

JAVIER GARRIDO GOITIA

Ed. Arantzazu, Col. Minor 18, Vitoria-Gasteiz, 2019

Qui era Déu per a Francesc d'Assís ha estat sempre una qüestió crucial, doncs a la vida d'un sant Déu ocupa el centre del seu ésser i actuar. A Francesc d'Assís se li atribueix l'expressió "Déu meu i el meu tot" (en llatí, "Deus meus et omnia"), malgrat que no apareix literalment en els seus escrits. Aquesta expressió condensa admirablement el sentit d'absolut que tenia Francesc d'Assís. I, qui és un cristià de veritat? Aquell per a qui Déu és amor personal i total, com Francesc, com Pau, com Jesús.

Éloi Leclerc

LA FRATERNIDAD EN HERENCIA
Mi vida con Francisco de Asís

LA FRATERNIDAD EN HERENCIA.
MI VIDA CON FRANCISCO DE ASÍS

ÉLOI LECLERC

Ed. Arantzazu, Col. Hermano Francisco 70,
Vitoria-Gasteiz, 2019

Éloi Leclerc comparteix en aquest llibre el secret de la seva vida i de la seva obra sencera: la certesa clara que va tenir en sortir dels camps de concentració, on va estar reclòs, que la fraternitat és l'única resposta possible a la barbàrie més atroç.

La fraternitat franciscana, somni, quimera, utopia?, es pregunta Leclerc. "La fraternitat franciscana seria això, i només això, si no fos en primer lloc una esperança viscuda en Crist, enmig dels conflictes d'aquest món".

Fraternitzar amb tots els homes, amb totes les criatures, tal com ho feia Francesc d'Assís, és optar, a la llum de la Reconciliació, per una visió del món en què preval la conciliació sobre la divisió; és obrir-se, per sobre de totes les separacions i soledats, a un univers de diàleg i de comunió en un immens alè de perdó i de reconciliació.

CONSUETA DE SANT
FRANCESC

Edició de Lenke Kovács
Versió en català actual de Gabriel de la S.T. Sampol

CONSUETA DE SANT FRANCESC

EDICIÓ DE LENKE KOVÁCS

VERSIÓ EN CATALÀ ACTUAL DE GABRIEL DE LA
S. T. SAMPOL

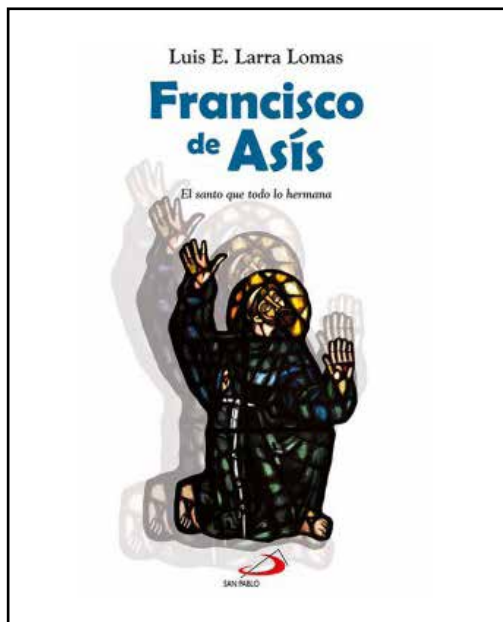
Ed. Mediterrània, Col. A la Caputxina 16,
Barcelona, 2019

La *Consueta de Sant Francesc* és un text de tradició medieval poc conegut, que aquest volum pretén recuperar per al lector del segle XXI. Es tracta d'una peça teatral mallorquina en vers inclosa en l'anomenat Manuscrit Llabrés, recull de textos teatrals que es representaven a l'illa de Mallorca abans del segle XVI. L'obra narra la vida de sant Francesc d'Assís i la seva conversió, des d'una vida dissoluta i plena de dispendis a una de totalment virtuosa, i com els seus primers deixebles van continuar el vot de pobresa i humilitat iniciat pel sant.

Gràcies a la recerca de la Dra. Lenke Kovács i a la versió en català actual de Gabriel S.T. Sampol, podem llegir la *Consueta* de manera contextualitzada, transcrita de manera fidedigna i també en una versió adaptada per poder ser represen-

tada avui dalt d'un escenari. El resultat és un text fresc, que tot i conservar la mètrica de la versió original, es presenta ara amb un llenguatge viu, entenedor i actual.

FRANCISCO DE ASÍS
EL SANTO QUE TODO LO HERMANA
LUIS E. LARRA LOMAS
ED. SAN PABLO, COL. TESTIGOS, MADRID,
2019

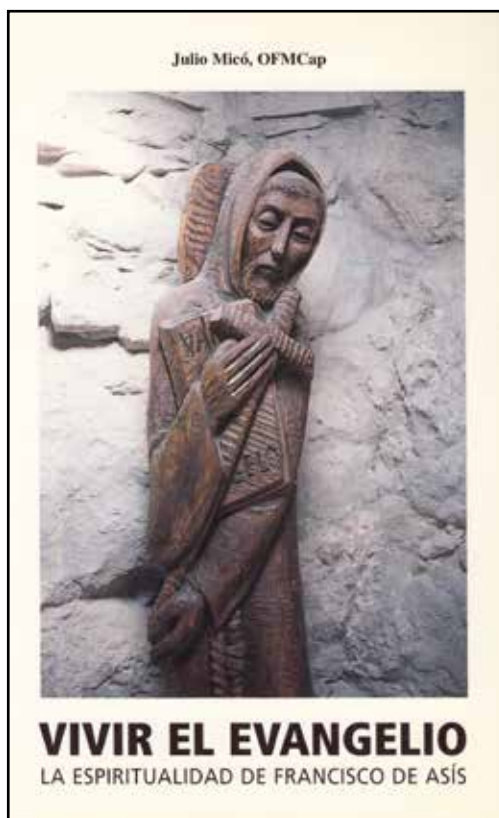
Possiblement sant Francesc d'Assís sigui el sant de qui més s'ha escrit en la història de l'Església. Així doncs, què aporta aquesta nova biografia? Com explica el seu autor, només l'afany per acostar-se al personatge i descobrir la persona, i reconèixer que el que Déu va fer amb Francesc a Assís en el segle XIII, ho pot fer avui amb cadascun de nosaltres en el segle XXI. Davant l'Església rica i opulenta de l'època medieval, ell és el sant dels pobres; davant una societat on impera la competitivitat, ell és el sant de la fraternitat. La seva imponent figura segueix sent plenament actual: és el sant que avui necessiten l'Església i la societat.

VIVIR EL EVANGELIO LA ESPIRITUALIDAD DE FRANCISCO DE ASÍS

JULIO MICÓ, OFMCAP

ED. EL PROPAGADOR TAM, VALÈNCIA, 1998

L'autor ens apropa al sant d'Assís, i ens descobreix el seu camí espiritual, el seu camí d'humanitat, per tal que ens interpel·li. Conèixer el camí recorregut per Francesc pot ser una ajuda per al nostre caminar. La finalitat fonamental d'aquest llibre és donar a conèixer a un Francesc que assumeix les seves pròpies limitacions però que no es cansa de proclamar que la misericòrdia de Déu és més forta que la seva fràgil debilitat. La figura de Francesc és una paràbola de la utopia que es va realitzant; del madurar en humanitat perquè ha decidit prendre l'Evangeli com a forma de vida i entendre la seva existència com a seguiment de Jesús.

EL NOSTRE PESSEBRE. TRADICIÓ, HISTÒRIA I SIMBOLISME

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA
ED. MEDITERRÀNIA, COL. A LA CAPUTXINA 17,
BARCELONA, 2019.

En la seva línia de treball per la divulgació de la cultura popular, fra Valentí Serra ens ofereix *El nostre pessebre*, un nou volum que ens endinsa en el món del pessebrisme. Un llibre que coincideix en el temps amb la Carta Apostòlica *Admirabile Signum* del Papa Francesc, recentment publicada, on el bisbe de Roma encoratja la bella tradició de preparar el pessebre els dies previs al Nadal, i on parla de la representació del pessebre que sant Francesc feu a Greccio l'any 1223: "Quan Francesc va arribar va trobar a la

cova, junt el bou i l'ase, el pessebre amb palla i fenc. Les persones que l'acompanyaven, frares i gent de la rodalia, varen mostrar davant aquella escena una gran alegria. El sacerdot va celebrar l'Eucaristia prenent la menjadora com altar, mostrant així el vincle entre l'encarnació del Fill de Déu i l'Eucaristia".

Els caputxins de Catalunya i Balears han estat uns entusiastes propagadors del pessebrisme popular, especialment durant la represa de la vida religiosa poc després de les exclaustracions del segle XIX, quan els frares impulsaren la pràctica de construir pessebres i que la tradició catalana ha descrit "com un conjunt de figuretes que representen el naixement de Jesucrist i la seva adoració pels pastors". En destaca el pare Basili de Rubí, autor de "Manual del Pessebrista" de 1932, i de "L'Art pessebrístic" de 1947, reeditat el 1999 i el 2008.

Fra Valentí s'aproxima al fenomen del pessebre a través de diferents dimensions: els seus orígens històrics, la seva tradició franciscana i catalana, la simbologia de les figures, la construcció casolana, la seva dimensió espiritual, l'art... Estem davant d'un llibre rigorós i amè, dedicat a fra Jordi Marquet, caputxí pessebrista, que als seus 90 anys continua fent pessebres de gran bellesa. El llibre compta amb la col·laboració de Miquel Oliveras, il·lustrador de la portada i prologoïsta.

Tal com expressa fra Valentí, a través del pessebre el Misteri de l'Encarnació entra dins les cases. És una tradició viva que ens ha d'ajudar a recuperar la nostra identitat cristiana. És una oportunitat magnífica de conservar el nostre patrimoni espiritual, cultural i identitari.

«...I som esposos, germans i mares de nostre Senyor Jesucrist. Som esposos, quan per l'Esperit Sant l'ànima fidel s'uneix a Jesucrist. I som germans, quan fem la voluntat del seu Pare que està en el cel (Mt 12, 50); mares, quan el portem al cor i al nostre cos per l'amor i per una consciència pura i sincera; l'infantem per un sant obrar que ha de brillar com a exemple per als altres...»

(Sant Francesc, 2 Carta als Fidels 50-53)

**«...Que siguin modestos mostrant
entera mansuetud envers tothom...»**

(1R 11,9)

(Sant Francesc d'Assís)